

CELÝ MŮJ ŽIVOT JE POSTAVENÝ NA TOTÁLNEJ NÁHODE

Precestoval takmer celý svet, hral vo veľkých divadelných domoch v Rakúsku, Nemecku, či Švajčiarsku a pred rokmi prijal výzvu byť riaditeľom bratislavského divadla Aréna. A tak ako nekonvenčne žije, rovnako netradične riadi aj divadlo. Namiesto plánov necháva voľnú ruku osudu. Keď stretne vhodnú predstaviteľku Hedy Gablerovej, zinscenujú ju. Keď sa mu do cesty pripletie článok v nemeckých novinách o talentovanom slovenskom spisovateľovi, siahne po jeho textoch. Život Juraja Kukuru je totiž jedna veľká náhoda...

Na jeseň minulého roka ste oženili syna. Je to pre otca zlomová udalosť?

Určite áno, pretože zistíte, že ste už na druhom mieste. To je síce úplne prirodzené, ale dúfam, že môj syn sa bude k rodičom správať inak, ako som sa správal ja.

Ako ste sa správali?

Málo som za nimi chodil, málo som im telefonoval. Mohol som im venovať viac pozornosti.

Prečo ste ich zanedbávali?

Nepovedal by som, že som ich zanedbával, ale stretnutí rodičov s deťmi nie je nikdy dost'. A ja som veľmi veľa cestoval. Stále som bol niekde na cestách.

Vaša mamička zomrela tesne po tom, ako ste sa zo zahraničia nemohli za socializmu vrátiť do Československa...

Nemohol som k nej ísť, keď bola chorá a ani na jej pohreb. Hovorím to preto, aby si každý mladý človek uvedomil, čo za svinstvo bol ten komunizmus. To neboli len rožky za korunu a mlieko za dve päťdesiat. Na hraniciach sa strieľali mladí ľudia. Aj preto teraz u nás v divadle robíme inscenáciu Gustáv Husák.

Aké pocity prežíva človek, keď nemôže ísť za chorou mamou?

To sa slovami ani nedá vyjadriť. Je to niečo, čo vo vás ostane na celý život.

Nedá sa to už zmeniť, ani napraviť. Je to dost' veľká bezmocnosť. Je uvedenie hry Gustáv Husák vo vašom divadle aspoň istou "satisfakciou"?

Považoval som to za dôležité najmä kvôli mladým. Všetci mi hovorili, že Husák je pre našu generáciu. No ja som im tvrdil, že je to najmä pre mladých. Aby vedeli, že sa ich rovesníci strieľali na hraniciach preto, že sa chceli učiť po anglicky a niečo robiť. Je dôležité, aby si to dnešná mládež uvedomila. Aby sa to nikdy viac nezopakovalo. Tak isto je to s Tisom a obdobím prvého štátu, keď sa diali veci, na ktoré netreba zabudnúť. Myslím, že doba sa musí vždy spracovať, aby sa z nej človek poučil. Pozrite sa, ako dlho trvalo Nemcom, kým si na majstrovstvách sveta dovolili vytriahnuť zástavky a nepovažovali zdravý patriotizmus za nacionalizmus.

Prečo ste sa vôbec rozhodli ísť z hereckej profesie do administratívy a začali šéfovať divadlu?

Ja nie som v administratívnej časti. To sa ma netýka. Nerobím to, ani tomu nerozumiem. Okrem toho, som veľmi neporiadny. Tu však panuje istá predstava, že divadlo sa musí riadiť

zvnútra. Ja si myslím, že Aréna je dôkazom toho, že je to naopak. Že divadlo či mesto by sa malo riadiť zvonku. Podľa mňa je dôležité, aby človek niečo pochopil, videl a naučil sa, ako sa to robí inde. Ja nie som nijaký mimoriadny riaditeľ, alebo lepší ako tí druhí, no hral som vo veľkých nemeckých, švajčiarskych a rakúskych domoch a videl som u tých najlepších intendantov, ako sa to robí a odkukal to od nich. Lebo všetko vo svete je odkukané. Je len otázka, či dobre alebo zle. Mojou úlohou v divadle teda nie je sedieť tam a kontrolovať, či chodia ľudia na deviatu do práce. Mojou úlohou je ísť do Barcelony pozrieť, čo sa tam hrá. Ja robím divadlo úplne inak, ako sa bežne robí a mám preto aj dosť problémov. Minule mi môj zriaďovateľ povedal, aby som mu dal dramaturgický plán. No ja nič také nemám. Ja totiž robím inscenácie tak, že keď vidím herečku, ktorá by mohla hrať Hedu Gablerovú, tak budeme hrať Hedu Gablerovú. Alebo stretnem režiséra, ktorý je práve voľný a donesie mi zaujímavý projekt. Teraz som napríklad v kontakte s jedným z najvýznamnejších režisérov nemecky hovoriacej oblasti Hansom Hollmannom, ktorého sa snažím presvedčiť a už ho mám trochu nalomeného, aby u nás v septembri robil jednu inscenáciu. To by bolo neuveriteľné, lebo jeho gáza za normálnych okolností predstavuje polovicu celoročného rozpočtu, čo mám na celé divadlo. No nejako sa ho pokúsim k nám dostať. Lenže to, či k nám príde alebo nie, neviem v období, keď ho oslovujem. Preto ma nezaujíma dramaturgický plán. Ja vlastne ani neviem, čo to je. Ja totiž sedím v lietadle do Hamburgu, otvorím významné nemecké noviny Die Welt a na tretej strane vidím článok o slovenskom spisovateľovi Hvoreckom, o ktorom som sa na Slovensku nič nedozvedel. A tak, keď som najbližšie stretol jednu režisérku, hovorím jej - urobte Plyš. To je na divadle vzrušujúce.

Je váš život plný náhod?

Celý môj život je postavený na totálnej náhode. Veci okolo mňa sú absolútne fatálne. Moja manželka mala, napr. rizikové tehotenstvo a ja som v tom čase šiel točiť do Mníchova. Ona nevedela v nemocnici vydržať, tak som jej v šiestom mesiaci tehotenstva povedal: "Choďte za profesorom a opýtajte sa ho, či môžete ísť domov alebo nie". A ona prišla s tým, že ju profesor pustil. Vtedy šiel okolo mňa mladý lekár, ktorý mi hovorí: "Chcete mať dieťa?" Reku, čo je to za hlúpa otázka?! "Tak nepúšťajte svoju ženu domov. Ja som ju videl a nie som síce profesor, ale ja by som ju nepustil." Tak som manželke povedal, aby v nemocnici radšej ostala. Keď som pristál v Mníchove a zavolať jej, už ležala na operačnom stole a zašivali ju. Tak sa zachránil môj syn Filip.

Keď citujete svoju manželku a používate vykanie, znie to veľmi zvláštne. Asi vás kvôli tomu oslovuje veľa ľudí, však?

Ja som si už na to zvykol. Keď som jej v Nemecku vykal, tak ma opravovali, lebo si mysleli, že zle hovorím po nemecky. No je to už zvyk a existuje na to množstvo interpretácií.

A aká je jedna z nich?

Pravda je taká, že si s mojou manželkou vykáme, lebo sme spolu chodili ešte v čase, keď bola vydatá a nemohli sme si na verejnosti tykať. Tak sme si povedali, že si radšej nebudeme tykať ani v súkromí, aby sa nám nestalo, že sa preriekneme. Tak sme si vykali jeden a pol roka. Potom sa to prevalilo a ja som jej povedal: "Pod' sem," a jednoducho to nefungovalo. Bolo to neprirodzené. Ja keď žartujem, tak poviem: "Podaj mi to."

Nie je potom čudné, keď si tykáte s inou ženou?

Pozrite sa, ja si aj s Milkou Vášáryovou vykám a niekedy, keď mám dobrú náladu, poviem jej: "Servus, ako sa máš?" A ona sa smeje, lebo je to odrazu neprirodzené. A ak si s nejakou ženou tykám, neznamená to, že mi je bližšia ako moja manželka.

Váš syn vám tyká alebo vyká?

Tyká a oslovuje nás krstnými menami. On tiež, keď chce žartovať, tak mi povie: "Tato."

Ste dosť netypická rodina. Alebo?

Myslím, že žijeme bežným životom. Ako bežná rodina.

S tromi bydliskami...

Predstava o stálom bývaní na jednom mieste je podľa mňa naivná a spreď roku 1989. Dnes už neplatí, že keď ste sa narodili v Košiciach, aby ste boli dobrá Košičanka, musíte tu prežiť celý svoj život. Môj syn sa narodil v Bratislave, v Hamburgu urobil maturitu, v Oxforde vysokú školu, na americkom Berkley doktorát a v Zürichu bude možno robiť profesúru. A kde sa bude realizovať ďalej, to sa uvidí. Svet sa zmenil.

Čo vám určite vyhovuje.

Ja som tak žil vždy. Keď som točil v Prahe, dva roky som býval v hoteli na izbe číslo 707, kde som mal nad posteľou barokového anjelika. Vždy som niekde bol a niečo točil. Aj teraz je to troška komplikované, pretože v Hamburgu, kde sa cítim ako doma, tam je moja posteľ, tak zo sto produkcií, ktoré som urobil v Nemecku, som tri točil v Hamburgu. Ostatné na rôznych iných miestach. Počas svojho života som točil určite aspoň v 50 krajinách sveta.

Nikdy vás cestovanie neomrzelo?

Nikdy ma nebavilo. Ale človek sa nemôže rúhať, keď je na Fidži, kde býva v najlepšom hoteli a platia mu diéty, aj keď netočí. Ale to nie je rozhodujúce. Rozhodujúce je, že šťastie vidím v tom, že mám presnú predstavu o svete.

A tá je?

Ja viem, ako ľudia žijú. Viem, čo je to chudoba. Videl som ju v Brazílii alebo na Filipínach. Preto nikdy neodhodím ani kúsok chleba. My Európania žijeme na slnečnej strane tohto sveta. Aj tí chudobnejší. Preto mám jedno adoptívne dieťa na Srí Lanke - dievčatko, ktoré podporujem a zato som dostal záruku, že ju zobrali z ulice, dali ju do domova a dostáva vzdelanie. Ja totiž viem, aká hrozná vec je bieda, keď deti po smetiskách hľadajú jedlo.

Zmenil sa váš pohľad na veci po takejto konfrontácii s chudobou?

Neviem. Videl som totiž aj bohatstvo. A veľmi veľa nešťastných bohatých ľudí v honosných hoteloch. Raz som šesť týždňov točil v golfovom hoteli v Rakúsku, kde stáli len Ferrari a kone, a to by ste mali vidieť... Ženy držia diéty, sú nahnevané, nebaví ich život a muži hrajú golf a robia kšefty. Tam nevidíte jeden úsmev. V podstate ani jedného šťastného človeka.

A vy ste prečo šťastný?

Ja nie som šťastný.

Aký ste?

Neviem. Ani po tom nepátram. Myslím, že šťastie si človek nemôže v daný moment naplno uvedomiť. Nie sú chvíle, keď si povie: "Tak, teraz som taký šťastný." To si môžete uvedomiť len s odstupom času.

Na čo sa najbližšie tešíte?

Na manželku a moju posteľ v Hamburgu.

Prečo sa Hamburg stal mestom, kde máte svoju posteľ a cítite sa tam doma?

Po prvé preto, že ma tam prijali veľmi otvorene a tamojší ľudia mi veľmi pomohli v situácii, keď sa ku mne náš štát zachoval tak, ako sa zachoval. Našiel som tam priateľov. Okrem toho, je to úžasné, kozmopolitné mesto.

Tam vás vynikajúco prijali a tu boli zrejme aj takí, ktorí vás považovali za zbabelca, lebo ste ušli.

Určite. V jednom rozhovore mi jedna pani povedala, prečo som sa vrátil na Slovensko. Či mi je už teraz dobré, keď som tam okukáný. Táto otázka má, samozrejme, základnú chybu. Lebo je lepšie byť okukáný ako nepoznaný. Ak by to tak bolo. No ono to tak ani nie je.

Samozrejme, že sa veľmi veľa ľudí pozeralo a aj sa pozerá na to takto. No sú to ľudia, ktorí nemajú ani pojem o tom, čo je to žiť v cudzom svete. Sedia tu a sťažujú sa na nedostatok príležitostí. Pritom je teraz všetko voľné a otvorené.

Boli ste asi prekvapení, keď ste do repertoáru vášho divadla chceli zaradiť hru Koza, alebo Kto je Sylvia a nebolo herca, ktorý by stvárnil hlavnú postavu, pretože sa má vyzliecť, a tak ste si ju museli zahrať sám.

Áno. Tu v divadelnom svete existuje istá prudérnosť, ktorá je pre mňa nepochopiteľná. Aby sa herečka jedného dňa prestala na javisku vyzliekať, lebo čo na to povedia susedia... Za takých okolností to nemôže robiť. To je, ako keby chirurg neznášal krv.

Vy ste sa vyzliekli aj za socializmu...

To bol Chlestakov, ktorý sa na scéne strašne opije a urobí škandál. A my sme rozmýšľali, ako ten škandál urobiť. Tak sme si povedali, že škandálom bude, ak sa na pôde Slovenského národného divadla niekto vyzlečie donaha. Tak som sa vyzliekol.

Je teda pravda, že ste provokatér a škandalista?

To nie je škandalizovanie. Všade na svete sú ľudia, querdenekeri, teda ľudia, ktorí myslia krížom a svojím myslením provokujú. Európska spoločnosť si takýchto ľudí veľmi váži, pretože sú dôležití. Lebo, ako hovorí môj múdry syn, Einsteinova teória platí dovtedy, kým niekto nedokáže, že neplatí. Tým sa ľudstvo posúva ďalej. Je to provokácia, keď my dnes robíme divadlo tak, ako ho robíme? Ľudia to možno tak vnímajú, ale všade vo svete je to

úplne normálne. Pritom na divadle je dnes už najt'azšie vyprovokovať. Lebo, ako hovorí Peter Zadek, dnes môžete dať piatich slonov, čo budú hrať na fujare a aj tak to nebude škandál.

Chcelo sa vám opäť robiť niečo na Slovensku, kde ľudia s myslením krížom sú stále tak trochu „outsideri“?

Ja som nikdy nepatril do tzv. rodinky. Nechodil som ani na zabíjačku, ani na poľovačku, ani som s nikým netlačil klobásy. Mal som to ťažké.

Tak prečo ste sa teda prišli realizovať na Slovensko?

Bola to vzrušujúca úloha. Keď hrám, interpretujem. Ale keď sa pozriem na mesačný program nášho divadla, viem, kto som. Som odrazu čitateľný. Mnohé som sa o sebe dozvedel. O tom, kto som a ako myslím.

A kto ste?

Pozriete sa na ten mesačný plán. Tam to uvidíte!